

Zpráva z akce

Exkurze za projekty Programu rozvoje venkova 2014–2020 do Polska

**24. do 26. května 2023
Polsko**

Zahraníční exkurzi za projekty Programu rozvoje venkova do Polska uspořádala od 24. do 26. května 2023 Celostátní síť pro venkov (CSV) RO Olomouc. Akce se zúčastnili zástupci MAS, starostové, zemědělci a osoby aktivně se podílející na rozvoji venkova z Olomouckého a Zlínského kraje, dohromady se jednalo o 45 osob. Exkurze byla organizována za účelem sdílení příkladů dobré praxe PRV, inspirace a námětů, které mají přispět k širším možnostem čerpání finančních podpor PRV. Cílem bylo vytvořit především prostor pro diskusi o řadě projektů a podpořit předávání zkušeností a poznatků. Exkurze zajistila setkání účastníků se zástupci MAS, regionální samosprávy a dalších rozvojových organizací v regionu a ti si navzájem předali zkušenosti při přípravě, realizaci a následné udržitelnosti inspirativních projektů prospěšných pro rozvoj regionu.

Exkurze začala ve středu 24. května ráno odjezdem autobusu z Hranic, kde nastoupila první část účastníků. Účastníky v autobuse přivítal Ing. Tomáš Čermák, krajský koordinátor Celostátní sítě pro venkov, který všechny seznámil s aktivitami CSV a více přiblížil plánovaný program a podrobnosti exkurze. Následně se slova ujal Mgr. František Kopecký, z MAS Hranicko, který jménem spoluorganizátora akce přivítal všechny přítomné na exkurzi, doplnil plánovaný program a sdělil přítomným další organizační informace.

První zastávka v Polsku byla v obci Nysa, kde se po krátkém přivítání ze strany zástupkyně MAS Nyskie Ksiestwo Jezior i Gor, Elzbiety Harhura účastníci přemístili do přilehlé restaurace Rybak, na břehu jezera Nyskie. V průběhu oběda k přítomným promluvila majitelka hotelu Rybak paní Barbara Konik, která přítomným vysvětlila, že hotel i restaurace jsou držiteli regionální značky Produkt Lokalny a pokrmy zde připravují výhradně z místních produktů. Po obědě se účastníci prošli k přilehlému cihlovému kostelu. Během prohlídky zhodnotili renovaci kostela a rekonstrukci kostelní podlahy, která byla realizována v rámci projektu přes MAS Nyskie Ksiestwo Jezior i Gor. Následoval pěší přesun do Centra Produktu Lokalnego (*Centrum lokálních produktů*). Zde již na účastníky čekala paní Elzbieta se svou prezentací. Účastníci se dozvěděli více o fungování MASky a především o místních lokálních produktech, jejich označování a marketingu. Paní Elzbieta přiblížila odlišnosti v zastřešování a označování značek kvality v České republice a Polsku. Výsledkem bylo například poznání, že v Polsku nejsou značky kvality jednotně zastřešeny na národní úrovni, jako tomu je zvykem například u nás, ale že si značky kvality řeší každá místní akční skupina v regionu sama. To sebou přináší nesourodost a konkurenci, ale současně volnější ruku. Značkou kvality zdejší MAS je Produkt Lokalny (*Lokální produkt*) a paní Elzbieta současně představila potraviny a výrobky, které jsou aktuálními držiteli této značky. Současně přiblížila metody a postupy, kterými tyto značky udělují a nejrůznější spolupráce s místními farmáři a producenty. Za zmínku stojí například každoroční jarmark lokálních produktů, což je v podstatě obdoba našich farmářských trhů, kde sebe a své produkty mohou producenti označení touto značkou prezentovat. Tyto jarmarky a další obdobné spolupráce s farmáři jsou pak zpravidla vytvářeny a financovány právě z projektů. Po prezentaci následovala prohlídka centra lokálních produktů a díky projektu nově zmodernizované kuchyně. Zároveň kvitovala zkušenosti s přeshraniční spoluprací a zmínila skvělé přeshraniční vztahy z MAS Hrubý Jeseník. Závěrem všechny přítomné vyzvala k další přeshraniční spolupráci. Autobus vyrazil směrem do Tulowic, kde už čekala zástupkyně MAS Partnerství Borów Niemodlińskie, Jadwiga Wojciak, která účastníkům hned představila projekt na rekonstrukci a vybavení muzea keramiky. Karmická výroba se těší v Tulowicích dlouhé historii a pokračuje zde dodnes. V těsné blízkosti továrny na výrobu keramiky se nacházela stará vlaková zastávka z pálených cihel, která sloužila rovněž jako zázemí pro

výpravčí v době největšího ekonomického rozvoje firmy a exportu výrobků po železniční trati. V současné době je tato trať využívána pouze k hromadné vlakové dopravě osob a bývalá stanice byla nahrazena moderní skleněnou zastávkou. Obec Tulowice se tak rozhodla v rámci projektu předělat bývalou stanici na muzeum keramiky. Předmětem projektu bylo především vybavení muzea a zázemí. Celkové náklady na projekt činily 111 059 PLN s výší dotace 63,63 %. Zbytek nákladů na projekt šel pak z rozpočtu obce. Účastníci exkurze si prohlédli celé muzeum a shlédli rozmanitost zdejší hrnčířské produkce od historie až po současnost.

Do hotelu Zielony v Turawje dorazili účastníci v podvečer a po krátkém ubytování se vydali na pěší komentovanou prohlídku po břehu jezera Turawskie se zástupci MAS Kraina Dinozaurów, v čele s předsedkyní MAS paní Annou Golec. Za chůze se skupina dozvěděla o fungování místní akční skupiny, specifikách regionu a významu jezera Turawskie pro rozvoj cestovního ruchu. Následně přiblížila a představila projekt zbudování stanic na opravu jízdních kol. V rámci projektu realizovaného v rámci iniciativy LEADER došlo ke zbudování sítě stojanů podél obvodu jezera Turawskie, sloužících cyklistům k drobným opravám a údržbě kol. Projekt vznikl jako reakce na stále rostoucí rozvoj turistiky a elektro kol v oblasti jezera. Jezero je velmi rozlehlé a mnoho turistů volí jako dopravní prostředek po jeho březích právě kola. Díky těmto stojanům tak mohou cyklisté svá kola dofoukat, seřídít či opravit sami a to bez nutnosti návštěvy servisu. V pozdějších letech má stávající síť doplnit ještě síť dobíjecích stanic pro zmíněná elektro kola, čímž bude podpora cyklistiky na Turavjě kompletní.

Druhým představeným a navštíveným projektem v rámci pěší exkurze byl projekt rekonstrukce veřejných toalet, jsou to totiž právě veřejné toalety, které jsou nezbytnou součástí a vizitkou každého veřejného prostoru. Stávající stavy těchto zařízení již nevyhovovaly současným potřebám a bylo potřeba je v rámci podpory rozvoje oblastí modernizovat.

Po večeři na hotelu následovalo setkání účastníků exkurze se zástupci místních samospráv, v podobě sedmi starostů z okolních obcí, kteří přijeli účastníky navštívit. Každý u nich se představil a pak popsal své území se zajímavými projekty, které v obci realizovali. Zajímavým rozdílem bylo například zjištění, že jeden starosta může mít ve své oblasti na starost současně více obcí. Jeden z přítomných starostů měl například ve správě hned jedenáct obcí.

Druhý den se účastníci hned po snídani přemístili do autobusu, který následně vyrazil do nedaleké obce Ozimek, kde již čekala paní Anna Golec a pozvala přítomné do turistického centra a současně sídla MAS Kraina Dinozaurów. Prezentace projektů a činnosti MAS byla připravena a věnovala se především úspěšným projektům a specifikaci území. Za zmínku stojí projekty jako "Spolupráce bez hranic." Jednalo se o přeshraniční spolupráci v rámci Euroregionu Praděd. Nebo projekt "Po stopách našich regionů." Projekt byl tvořen souborem informačních tabulí odkazujících na historii regionu. Tyto tabule si účastníci prohlédli před budovou centra. Největší pozornost pak cílila na projekt „Dobre bo lokalne.” Jednalo se o projekt PRV přeshraniční spolupráce s MAS Hranicko, zaměřený na lokální produkty a jejich distribuci. V překladu „Dobré, protože místní“ je označení kvality potravin a výrobků. Za účelem tohoto označení se spojilo celkem 6 místních akčních skupin, které tuto značku zastřešují a udělují. V rámci projektu byla také postavena kamenná prodejna a internetový obchod, kde je možné si výrobky označené touto značkou zakoupit.

Pěší komentovaná exkurze po obci Ozimek vedla z centra místní akční skupiny až do restaurace Muzeum chutí. Cestou účastníci navštívili projekt "To i owo" - rzezy z duszą ("Tohle a tamto" - věci s duší), který byl zaměřený na podporu rozvoje podnikání. Jednalo se o podporu podnikání místní podnikatelky, která si otevřela v Ozimku malou prodejnu s použitými věcmi a snažila se jim dodat opětovně hodnotu a vrátit již neužívané zboží zpět do oběhu. Nejen, že se účastníkům projekt velmi líbil, ale někteří dokonce využili návštěvu prodejny k tomu, aby si nakoupili suvenýry z této cesty sebou domů. Dále si účastníci prohlédli například nejstarší visutý železný most v Evropě nebo centrum obce. To vše na cestě do Muzea hutnictví, kde již na účastníky čekalo představení dalších projektů.

Muzeum hutnictví vzniklo v administrativní budově dřívější zpracovny kovů. Budova byla delší čas

nevyužívána a začala chátrat, a jelikož zde má metalurgie historické kořeny, byla tato budova zrekonstruována za účelem zřízení muzea metalurgie. Projektů na obnovu této budovy se zde sešlo několik a účastníci si mohli osobně prohlédnout hned dva. Prvním z nich byl projekt „Remont i modernizacja w budynku Muzeum Hutnictwa w Ozimku“ (*Rekonstrukce a modernizace v budově Muzea metalurgie v Ozimku*). Jak je již z názvu projektu patrné, jednalo se o modernizaci vnitřních částí budovy, vytvoření a vybavení prezentačních místností pro exponáty spojené s výstavou metalurgie. Výstava se nachází ve čtyřech po sobě jdoucích, průchozích místnostech se skleněnými vitrínami, ve kterých jsou například lité zvony, tepané kříže, ozdobná kování a cedulky i nástroje každodenního používání. Při vstupu do muzea pak účastníky vítá funkční kovové dělo, ze kterého každoročně k výročí rekonstrukce muzea střílejí slavnostní salvu. Součástí projektu bylo také vytvoření zázemí pro návštěvníky muzea včetně sociálního zařízení.

Dalším navštíveným projektem byl projekt „Stowarzyszenie Dolina Małej Panwi - Lokalne Centrum Edukacji Historycznej“ (*Místní centrum pro historické vzdělávání*). Jednalo se o rekonstrukci a vybavení vnitřních částí budovy muzea, sloužících k sezónním a putovním výstavám v prostorách muzea. Jednalo se opět o čtyři místnosti včetně skleněných vitrín a podstavců pro exponáty a zázemí pro návštěvníky expozice. V současné době se v této části výstavy nacházela expozice artefaktů domorodých afrických kmenů a výstava zaměřená na Afriku a její obyvatele.

Následně se účastníci přemístili do přilehlé restaurace s názvem Muzeum chutí, kde již voněl připravený oběd. Následoval projekt s názvem „Muzeum Smaków“ (Muzeum chutí), zaměřený na vnitřní vybavení jednoho salonku této restaurace. Projekt se realizoval prostřednictvím MAS. Po krátkém přejezdu účastníci dorazili do Juraparku, kde Anna přítomným představila fungování Juraparku a spojitost mezi parkem a názvem své místní akční skupiny. Jurapark vznikl na místě bývalého kaolinového lomu, kde se v sedimentárních horninách a skrývkách těženého kaolinu velmi hojně nacházely druhohorní zkameněliny. Po vytěžení kaolinu tak vyvstala otázka, co s takto rozlehlým a nevyužitým prostorem dělat a v návaznosti na nálezy zkamenělin padla volba právě na vybudování parku zaměřujícího se na dinosaury. Od té doby se stal park středobodem turistického ruchu v této oblasti a je hojně navštěvován turisty z Polska i České a Slovenské republiky. Následně se účastníci vydali na přibližně dvouhodinovou komentovanou prohlídku parkem s průvodkyní. Po příjezdu do Turawi se účastníci rovnou z autobusu přemístili do zahradního altánu za hotelem, kde byla připravena večeře formou grilování.

Třetí den exkurze se ke snídani účastníci dostavili již po vystěhování pokojů, takže ihned po snídani následoval nástup do autobusu a přesun do obce Staniszcze Wielkie. Jelikož bylo účastníků exkurze mnoho, tak se na místě rozdělili na 2 skupiny. První skupina vystoupila ve Staništích a zůstala na prohlídku šlapacích drezín a druhá skupina pokračovala dále do obce Sporók za účelem prohlídky projektu zbudování přístřešku s environmentální tematikou u rybníka s názvem Ewentualnie EKO - Przystanek w Spóroku. Po vymezeném čase se obě skupiny protočily, takže žádný z účastníků o nic nepřišel. Ve Sporóku si účastníci prohlédli projekt zbudování altánu na břehu rybníka, sloužícího nejen k odpočinku, ale také k naučným aktivitám s ekologickým zaměřením. Altánek je doplněn naučnými tabulemi o místní fauně a flóře, o nutnosti třídění odpadů a dalších souvisejících tématech. Altánek je vybaven kompostovatelnou toaletou a v rámci projektu spolupráce byl ještě dovybaven naučnou hrou s otázkami o zajímavostech zdejšího regionu. To vše hojně využívají především místní školáci k výuce pod širým nebem, turisté, myslivci i samotní obyvatelé obce. Ve Stanicích si zase účastníci prohlédli zajímavý nápad na využití staré nepoužívané železniční koleje. Zde obec ve spolupráci s místní komunitou vytvořila zážitkovou jízdu na šlapacích drezínách po zhruba 6 km dlouhé trati. Jízda nabízí jak netradiční zážitek, tak krásné výhledy po okolí. Po té, co se účastníci vyměnili na obou těchto zastávkách, nasedli opět do autobusu a vyrazili do obce Gasiorowice.

V předkladu Husarovice, byly v loňském roce vyhlášeny jako nejkrásnější obec regionu a na získané ocenění jsou patřičně pyšní. Husa se stala symbolem zdejší obce a díky projektu s názvem Utworzenie i urządzenie szlaku gąsek na terenie wsi Gąsiorowice, se stala také průvodcem po obci. V rámci projektu byla vytvořena takzvaná husí stezka, tedy trasa vedoucí celou obcí s různými zastávkami na nejdůležitějších místech spojených s životem obce. U každého zastavení je pak malá kovová soška husy vyobrazena v různých

činnostech a podobách tak, aby odpovídala místu, kde se právě nachází. U školy je tak třeba husa se školní brašnou na zádech, u knihovny s brýlemi atp. U každé sošky je pak informační cedule s informacemi o místě, kde se člověk nachází. Další navštívený projekt v obci byl projekt s názvem Turystyka i rekreacja atutem Gąsiorowic (Turistika a rekreace v Husarovicích). V rámci tohoto projektu bylo vybudováno hřiště s cvičebními pomůckami sloužící široké veřejnosti k aktivnímu odpočinku. Současně se také nachází nedaleko od budovy místní školy, takže je k dispozici také žákům. Posledním navštíveným a představeným projektem byl projekt Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wsi Gąsiorowice (Rozvoj turistické a rekreační infrastruktury obce Gąsiorowice). V rámci projektu se modernizovala kuchyně a zázemí v rekreačním objektu. Vybuovali také expozice s ukázkami tradičního bydlení v obci. Po pěší prohlídce obce se účastníci opět vrátili k autobusu a vyrazil na zpáteční cestu do České republiky.

Cílem exkurze bylo především představit přítomným projekty PRV realizované v tomto zájmovém území a současně doplnit program o další zajímavá místa setkání a zasadit program do širšího kontextu. Navštíveno bylo celkem dvanáct projektů a další čtyři projekty byly představeny v prezentacích. Z tohoto důvodu lze akci hodnotit za velmi přínosnou a efektivní. I když jsou podmínky a situace v oblasti realizace projektů u nás a v Polsku v mnohém odlišné, dají se v některých postupech a nápadech v různých obměnách realizovat také u nás. Kladně byla ze strany účastníků hodnocena zejména pestrost programu, který byl vyváženě zaměřen jak na zástupce MAS, tak na zástupce obcí či zemědělce. V závěru byla také velmi kladně hodnocena možnost setkání se zástupci polských samospráv, MAS a s dalšími osobami podílejícími se na rozvoji venkova a vzájemná výměna zkušeností a navázání nových kontaktů. Právě taková setkání mohou stát za vznikem případných mezinárodních spoluprací, partnerských obcí atp.

Účastníky akce byli zejména zástupci MAS Olomouckého i Zlínského kraje, zemědělských podniků a zástupci místních samospráv, kteří se svou činností výrazně dotýkají rozvoje venkova a jsou hlavní cílovou skupinou, na kterou jsou zacíleny aktivity CSV. Pomocí exkurze se podařilo přiblížit účastníkům vazby mezi aktivitami za účelem rozvoje obcí a čerpáním podpory z Programu rozvoje venkova. PRV zde byl představen jako nástroj, s nímž mají přední podniky a obce kladné zkušenosti, a který je velmi dobrým pomocníkem v oblasti rozvoje jejich činnosti.

Zapsal: Ing. Tomáš Čermák, koordinátor CSV RO Olomouc.

Datum: 28. 6. 2023

Fotodokumentace z akce – autor Ing. Tomáš Čermák

